

Μιχάλης Ρίζος, γιατρός εντατικολόγος, πρόεδρος σωματείου εργαζομένων στο Αττικό Νοσοκομείο, μέλος του Ενωτικού Κινήματος για την Ανατροπή στην Υγεία

Η συζήτηση για τα εμβόλια και την **αναγκαιότητά** τους, και γενικά και ειδικά απέναντι στην πανδημία **Covid 19**, συνεχίζεται και θα συνεχιστεί. Σε αυτό το μικρό σημείωμα δεν θα αναφερθούμε στην **υγειονομική αξία** του **μαζικού εμβολιασμού** στις λοιμώξεις, δυνητικά θανατηφόρους, μεταδοτικές νόσους κάτι που ομολογουμένως έχει καταγραφεί ως ιστορική κατάκτηση στην παγκόσμια ιατρική, ούτε στην καταφανή ως τώρα προστασία των εμβολιασμένων από τη βαριά εξέλιξη της λοίμωξης Covid 19.

Θα σταθούμε στο θέμα της **«υποχρεωτικότητας»** του εμβολιασμού και των περιορισμών στην «ελεύθερη βούληση» του ατόμου που υποτίθεται ότι αυτή συνεπάγεται.

1. Η **«καθολικότητα»**, ιδιαίτερα σε ένα υγειονομικό μέτρο που αφορά τη δημόσια υγιεινή δηλαδή το σύνολο ενός πληθυσμού σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, είναι γενικά σωστή. Στον καπιταλισμό όμως, όπου κυριαρχούν και διευρύνονται οι **κοινωνικές και ταξικές ανισότητες**, αυτή η αρχή ποτέ σχεδόν δεν εφαρμόζεται. Στην αρρώστια και στην υγειονομική προφύλαξη όλοι είναι «ίσοι», κάποιιοι όμως είναι πιο ίσοι από τους άλλους. Η ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής δημιουργεί χωριστά «ατομικά συμφέροντα», καθιερώνει το πρότυπο του ατομικού πλουτισμού, επικράτησης, ανέλιξης, ανταγωνισμού. Μεγάλα τμήματα εργαζομένων και φτωχολογιάς αποκλείονται ή δυσκολεύονται στην πρόσβαση σε πλήρη και δωρεάν περίθαλψη, φάρμακα, εμβόλια, μέτρα και συνθήκες προληπτικής υγιεινής, ζουν σε υποβαθμισμένες περιβαλλοντικές και οικιστικές συνθήκες, αναγκάζονται να δουλεύουν με άθλιους εργασιακούς όρους. Τα παραδείγματα του τυφλού lockdown, της υποβάθμισης του ΕΣΥ, της σαρδελοποίησης στους χώρους δουλειάς και τα ΜΜΜ, της στέρησης ελεύθερου χώρου και χρόνου στην ε.τ στην κορύφωση της πανδημίας, είναι χαρακτηριστικά και τρανταχτά.
2. Η απαίτηση καθολικότητας σημαίνει όμως και υποχρεωτικότητα; Προφανώς όχι. Το μαχόμενο υγειονομικό κίνημα **απαιτεί πρόγραμμα μαζικού και δωρεάν εμβολιασμού, με όλα τα διαθέσιμα εμβόλια, τις αναγκαίες προσλήψεις στις εμβολιαστικές δομές και την ασφάλεια στη μεταφορά και διατήρησή τους**. Εξαντλητική ενημέρωση, απαντήσεις στα υπαρκτά ερωτήματα και εκστρατεία, με βάση τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα και όχι την κυβερνητική, τηλεοπτική προπαγάνδα της «πανάκειας» και της «Ελευθερίας». Η ελευθερία δεν έρχεται με την υγειονομική δικτατορία και το αστυνομικό κράτος. Δεν έρχεται όμως και με την «ελευθερία της αγοράς» ή του ατόμου γενικώς. Η απαίτηση ίσης, δωρεάν και καθολικής υγειονομικής (και εμβολιαστικής) κάλυψης, διαμορφώνει ένα πλαίσιο συλλογικού αγώνα. Η περί «υποχρεωτικότητας» συζήτηση, μαζί και αυτή περί «προνομίων», αποτελεί στην ουσία προσπάθεια αποφυγής της καθολικότητας, των κυβερνητικών και κρατικών ευθυνών για την έλλειψή της. «Αντιγυρίζει» την υποχρέωση και την ευθύνη ατομικά προς τους πολίτες, συνδυάζοντας τη γλώσσα της υποκρισίας, της απειλής ή/και της εξαγοράς με τα δήθεν «προνόμια».
3. Το θέμα της «υποχρεωτικότητας», η υποστήριξη της ή η εναντίωση σε αυτήν, ανοίγει και από τα πάνω και από τα κάτω. Και από τους νεοφιλελεύθερους και από τους ελευθεριακούς. Από συντηρητικούς και προοδευτικούς κύκλους. Το ζήτημα είναι από ποια σκοπιά γίνεται η συγκεκριμένη αντιπαράθεση: Για το αστικό κράτος και την κυβέρνηση ο εμβολιασμός είναι θέμα «ατομικής ευθύνης». Όπως και όλη η αντιμετώπιση της πανδημίας. Ο ανεμβολίαστος καθίσταται

αυτομάτως δημόσιος κίνδυνος και «τιμωρείται» με διάφορα penalties ενώ ο «υπεύθυνος» εμβολιασμένος κερδίζει bonus, μόρια και προνόμια. Τι κι αν και οι δύο γίνονται θύματα μιας ανεύθυνης ενημέρωσης από τα media των μεγιστάνων, τον ανορθολογισμό της θρησκοληψίας και των θεωριών συνωμοσίας του ακροδεξιού εσμού, αντικείμενα εκβιασμού για εμβολιαστικές προτιμήσεις με βάση τους ανταγωνισμούς των πολυεθνικών εταιρειών και τις ειδικές προνομιολογίες των «ειδικών» και όχι τις, έτσι κι αλλιώς, ελάχιστες παρενέργειες τους. Για τους ελευθεριακούς, η μάχη απέναντι στην υποχρεωτικότητα γίνεται επίσης από τη σκοπιά του ατόμου (που γίνεται δέκτης της βιοεξουσίας), από τη σκοπιά της αυτοδιάθεσης του σώματος, της ατομικής επιλογής, του ατομικού δικαιώματος και αυτοπροσδιορισμού.

4. Η δική μας απάντηση είναι από τη σκοπιά της **κοινωνικής ευθύνης** και υποχρέωσης. Της **συλλογικής, ταξικής διεκδίκησης** απέναντι στην κοινωνία, την οικονομία και τις αξίες των ατόμων. Στην περίπτωση του μαζικού εμβολιασμού απέναντι σε ένα επικίνδυνο, μεταδοτικό, λοιμώδες νόσημα απαιτείται κοινωνική συνειδητοποίηση και ενεργοποίηση, διότι «ο λαός σώζει το λαό». Το λαϊκό ένστικτο και η ωριμότητα του εργατόκοσμου ξέρει να εφαρμόζει συνειδητή πειθαρχία και να ξεχωρίζει το κοινωνικά αναγκαίο από το καπιταλιστικά ιδιοτελές στο ζήτημα του μαζικού εμβολιασμού. Η απάντηση σε μια πανδημία δεν είναι ατομική υπόθεση ούτε υποτάσσεται στο δίπολο αστική ελευθερία – κρατικός ολοκληρωτισμός.
5. Στην κοινωνία δεν υπάρχουμε ως «άτομα», υπάρχουμε μέσα σε τάξεις με συγκεκριμένα αντιθετικά και ενοποιητικά στοιχεία. Τα ατομικά δικαιώματα εδράζονται, ορίζονται και περιορίζονται εντός συγκεκριμένων κοινωνικοοικονομικών σχέσεων. Είναι απαίτηση και διεκδίκηση όλες οι **επιστημονικές κατακτήσεις** να είναι **προσβάσιμες από την εργατική τάξη**, τη φτωχολογία, τους πρόσφυγες (κάτι αδύνατο στον καπιταλισμό). Η ιδεολογία της «ατομικής προσέγγισης» σε μια θεραπεία στο όνομα της δήθεν «ελεύθερης επιλογής» μπορεί να μας οδηγήσει σε επικίνδυνους δρόμους. «Όλα για όλους», όταν το έχουν ανάγκη. Αυτό πρέπει να είναι το σύνθημα μας. Ειδικά σε ένα μεταδοτικό νόσημα είναι προφανές ότι πρέπει συλλογικά και όχι ατομικά να σταθούμε. Όταν η κυβέρνηση και η αστική πολιτική σε στοιβάζει στους κλειστούς εργασιακούς χώρους υπερμετάδοσης μιας λοίμωξης ή μιας σχολικής τάξης με πολυάριθμους μαθητές ή σε ΜΜΜ, δεν σου εξασφαλίζει μέσα προστασίας κλπ, θυσιάζει την κοινωνική πολιτική, αναδεικνύοντας την «ατομική ευθύνη». Αν μπορείς σου λέει, και έχεις τα μέσα, να σώσεις τον εαυτό σου, κάνε το, η κυβέρνηση αυτά σου προσφέρει. Θα υποταχθούμε σε αυτό; Κάπως έτσι πρέπει να δούμε και την υποχρεωτικότητα ή όχι ενός εμβολιασμού. Το ζητούμενο δεν είναι η ατομική σύσταση του αστικού κράτους, του ίδιου που καταλόγιζε ατομική ευθύνη για την πανδημία. Εμείς προτάσσουμε την αναγκαιότητα του μαζικού, καθολικού εμβολιασμού, **πρωτίστως στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες ή ομάδες ευπαθών**, ως πλευρά, όχι μοναδική αλλά σημαντική, προβολής του κοινωνικού αιτήματος για την καθολικότητα στην υγειονομική προστασία. Πάντα με πειθώ και διάλογο, όχι με υγειονομική δικτατορία. Είναι πραγματικό **υποκριτικό**, τη στιγμή που η κυβέρνηση δεν αναλαμβάνει τις ευθύνες της για τα **χαμηλά ποσοστά εμβολιασμού σε συμπολίτες μας άνω των 65 ετών**, να επιδίδεται σε απειλές και καταλογισμό ευθυνών στη νεολαία, όπου δεν υπάρχει η ίδια ανάγκη για επίσπευση εμβολιασμού με βάση τις προσωρινές άδειες για τα εμβόλια.
6. Παρά την επείγουσα ανάγκη και σημασία που έχει ο εμβολιασμός, ειδικά για τις ευπαθείς κατηγορίες, θα πρέπει να είναι καθαρό πως ούτε ένα (έστω απόλυτα ασφαλές) εμβόλιο ούτε το καλύτερο φάρμακο, μπορούν να αντικαταστήσουν την **ολιστική προσέγγιση για την υγεία** και την ανάγκη για **πρόληψη, διάγνωση και περίθαλψη** μέσα από ένα **ισχυρό δημόσιο σύστημα υγείας**. Ο ανθρώπινος οργανισμός δεν είναι άθροισμα λειτουργιών ή δυσλειτουργιών που απλά αναζητούν το αντίστοιχο άθροισμα φαρμάκων για να «κουμπώσουν» και να πηγαίνουν «όλα τέλεια». Αποτελεί ένα αδιάσπαστο σύνολο, α ξεχωριστό από την ευρύτερη ψυχική και κοινωνική του υπόσταση, στο πλαίσιο της κοινής ζωής, της συμμετοχής στην κοινωνία. Ως εκ τούτου το θέμα της υγείας είναι κοινωνικό ζήτημα και άπτεται της ταξικής και πολιτικής πάλης. Η βελτίωσή της ποτέ δεν ήταν απλά θέματα φαρμάκων, αλλά αποτέλεσμα συνολικών κοινωνικών καταχτήσεων. Μην ξεχνάμε την άνοδο των ψυχικών ασθενειών. Ίσως περισσότερο από όλες, είναι αυτές που μας

φανερώνουν ότι το ζήτημα της καλής και με νόημα ζωής δεν είναι αποτέλεσμα ενός φαρμάκου και πως η υγεία τελικά δεν ορίζεται απλά με απουσία ορατής ασθένειας.

7. Ο σύγχρονος καπιταλισμός, μέσα στην αντιδραστικότητα του, αποθεώνει το άτομο, όχι για να το βοηθήσει αλλά για να το συντρίψει. Και το κάνει αποκόβοντάς το από το ζωτικό του χώρο, τη συλλογικότητα, την κοινότητα, το σωματείο, την οργάνωση. Με το νόμο Χατζηδάκη η διευθέτηση του χρόνου εργασίας είναι ατομική υπόθεση μεταξύ εργάτη και εργοδότη. Στο κεφάλαιο παραχωρείται όχι το «σώμα που θα εμβολιαστεί», ούτε μόνο η υπεραξία της εργατικής δύναμης αλλά όλο το «είναι» του παραγωγού, ο ελεύθερος χρόνος του, οι σκέψεις, η φαντασία και η δημιουργικότητα του. Οι ατομικές συμβάσεις εργασίας καταργούν τις συλλογικές. Τα ατομικά προσόντα και η αριστεία την ενιαία, καθολική, υποχρεωτική παιδεία, την αντιστοίχιση πτυχίου – δουλειάς. Η ατομική επιλογή γιατρού, νοσοκομείου, θεραπείας την καθολική δημόσια υγεία. Το δικαίωμα του απεργού είναι το ίδιο με το δικαίωμα του απεργοσπάστη. Τι κι αν υπάρχουν συλλογικές αποφάσεις, πλειοψηφίες και μειοψηφίες; Στο εφιαλτικό νέο τοπίο η δημοκρατία και οι λαϊκές ελευθερίες καταργούνται στο όνομα της πολλαπλών, ξεχωριστών ατομικών ελευθεριών. Και οι κοινωνίες διασπώνται όχι μόνο ταξικά, αλλά και σε κατακερματισμένες ατομικότητες, για είναι αποδοτικότερα εκμεταλλεύσιμες.

Ο Μαρξ υπογράμμιζε ήδη πριν 150 χρόνια: «Στη θέση της παλαιάς αστικής κοινωνίας με τις τάξεις της και τις ταξικές αντιθέσεις της μπαίνει μια ένωση, μέσα στην οποία η ελεύθερη ανάπτυξη του κάθε ατόμου είναι η προϋπόθεση για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων. Ενώ η ελευθερία εδώ (στον καπιταλισμό), βρίσκει την πρακτική της εφαρμογή στο δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας, γεγονός που κάνει τον κάθε άνθρωπο να βρίσκει στον άλλο άνθρωπο όχι την πραγμάτωσή του αλλά το φραγμό της ελευθερίας του. Στον ελεύθερο ανταγωνισμό δεν απελευθερώνονται τα άτομα, αλλά το κεφάλαιο». «Ελευθερία, Ισότητα και Αδελφότητα, δικαιώματα και αρχές διακηρυγμένες και γραμμένες με αίμα στις σημαίες των Γάλλων επαναστατών», θα υποστηρίξει ο Μαρξ, «δεν είναι τίποτε άλλο από τα δικαιώματα του μέλους της κοινωνίας των ιδιωτών. Κανένα από τα λεγόμενα δικαιώματα του ανθρώπου, συνεπώς, δε φθάνει πέραν από τον εγωιστή άνθρωπο, πέραν από τον άνθρωπο ως μέλος της κοινωνίας των ιδιωτών, δηλαδή πέρα από το άτομο, που είναι αναδιπλωμένο στον εαυτό του, στα όρια των ιδιωτικών συμφερόντων και της ιδιωτικής αυθαιρεσίας του και αποχωρισμένο από την κοινότητα».

Είμαστε με την ελευθερία των «ελεύθερα συνεταιρισμένων παραγωγών». Αυτό είναι το πιο «υγιές» πλαίσιο για την ολοκληρωμένη αυτό-ανάπτυξη του κοινωνικού ατόμου.

28/6/21

